บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

แพะเป็นสัตว์ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของมนุษย์ เป็นสัตว์ที่สามารถให้ผลิตผลทั้งเนื้อ นม ขน และหนัง แพะมีข้อดีหลายอย่างเมื่อเปรียบเทียบกับสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดใหญ่ เช่น โคเนื้อ โคนมและกระบือ โดยที่แพะเป็นสัตว์ที่สามารถปรับตัวได้ดีในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในสภาพภูมิอากาศแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำและอาหาร แพะจะมีความทนทานและมีอัตราการอยู่รอดสูงกว่าสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดอื่น ๆ แพะเป็นสัตว์ที่ตั้งท้องสั้นจึงขยายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว สามารถให้ลูกแฝดได้ครั้งละ 2-3 ตัว และให้ลูกปีละ 2 ครั้ง สามารถกินพืชทั่วไปเป็นอาหารได้ และสามารถกินพืชบางชนิดที่โค กระบือ หรือสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดอื่นไม่สามารถกินเป็นอาหารได้ ได้มีการเลี้ยงแพะเพื่อใช้กำจัดวัชพืชในสวน เพราะแพะมีลักษณะนิสัยชอบแทะเล็มหญ้าหรือใบไม้ในระดับที่สูงกว่าพื้นดิน เหตุที่แพะสามารถใช้หญ้า ใบไม้ และอาหารหยาบอื่นๆ เป็นอาหารได้ เพราะแพะเป็นสัตว์ที่มี 4 กระเพาะเช่นเดียวกับโค กระบือ อาศัยจุลินทรีย์ในกระเพาะหมักในการย่อยอาหาร และนำมาเป็นอาหารของตัวแพะเอง นอกจากนั้น ยังมีการวิจัยพบว่า แพะสามารถใช้น้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดอื่น ซึ่งจะเห็นว่าแม้ในแถบทะเลทรายก็สามารถเลี้ยงได้ อีกอย่างแพะมีขนาดตัวเล็กจึงต้องการพื้นที่ในการเลี้ยงน้อย และเป็นสัตว์ไม่ดุร้ายเหมือนสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดอื่น จึงไม่จำเป็นต้องใช้คนตัวใหญ่แข็งแรงคอยดูแล แรงงานเด็กและสตรีก็สามารถดูแลฝูงแพะได้ การดูแลเวลาเจ็บป่วยหรือเคลื่อนย้ายก็ทำได้ง่าย นอกจากนี้การจัดการกำจัดของเสียก็ทำได้ง่าย เนื่องจากแพะขับถ่ายมูลเป็นเม็ด และสามารถนำมาทำปุ๋ยได้อย่างดี ดังนั้นโอกาสในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะจึงมีความเป็นไปได้สูงทั้งสำหรับเกษตรกรรายย่อย ขนาดกลาง หรือในระบบเกษตรผสมผสาน

การเลี้ยงแพะในประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงที่แตกต่างกัน สามารถเรียงลำดับความสำคัญ คือ เลี้ยงเพื่อเอาเนื้อ เลี้ยงเพื่อเอานม และเลี้ยงเพื่อใช้ในงานประเพณีหรืองานพิธีกรรมทางศาสนา ส่วนการเลี้ยงเพื่อเอาขนหรือหนังนั้นยังไม่มี สำหรับวัตถุประสงค์ในการเลี้ยงเพื่อใช้ในงานประเพณีหรืองานพิธีกรรมทางศาสนา เช่น ใช้แพะเชือดตามประเพณีของศาสนาอิสลาม หรือการเชือดแพะเพื่อทำบุญหน้าศพของชาวจีนบางกลุ่ม หรือชาวไทยมุสลิมนิยมใช้แพะมาทำนูหริหรือทำบุญ ได้แก่ การทำบุญให้บุตรและธิดาที่เพิ่งเกิด การทำบุญในพิธีแต่งงาน พิธีขึ้นบ้าน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ใหม่ หรือแม้แต่พิธีศพ นิยมหาซื้อแพะเพศผู้ที่มีอวัยวะต่างๆ ครบถ้วน การนำมาปรุงอาหารอาจปรุงเป็นอาหารเผ็ดประเภทแกงและคั่ว ประเภทจืด เช่น ต้ม เป็นต้น ปัจจุบันนี้ภัตตาคารหรือร้านอาหารในเมืองจะมีรายการอาหารที่ปรุงจากเนื้อแพะ เช่น แพะตุ๋น ข้าวหมกแพะ เป็นต้น เนื่องจากมีชาวไทยเชื้อสายจีนและนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านนิยมบริโภค โดยเนื้อแพะเป็นอาหารที่ให้โปรตีนที่มีคุณภาพดี เพราะมีโปรตีนที่ย่อยได้สูงถึง 18.34% ซึ่งสูงกว่าโปรตีนที่ย่อยได้ในเนื้อแกะซึ่งเท่ากับ 14.45% ในเนื้อโค 17.90% และในเนื้อสุกร 13.76% ดังรายละเอียดในตารางที่ 1.1 และยังมีไขมันต่ำ ส่วนนมแพะนั้นมีคุณค่าทางอาหารสูงและย่อยง่าย เมื่อเปรียบเทียบนมแพะกับนมวัวแล้วพบว่า นมแพะมีวิตามินเอ, บี 1, บี 2 , ซี และ ไนอาซิน (วิตามินบีชนิดหนึ่ง) สูงกว่านมวัว แต่มีวิตามินบี 6 และบี 12 ต่ำกว่า วิตามินเอช่วยสร้างเซลล์ผิวหนัง เสริมสร้างระบบภูมิคุ้มกัน ทำให้ผิวและผมแข็งแรง วิตามินบี 1 ป้องกันโรคเหน็บชา ช่วยระบบเผาผลาญคาร์โบไฮเดรตในร่างกาย วิตามินบี 2 เสริมขบวนการให้พลังงานแก่ร่างกาย วิตามินซีเป็นสารต้านอนุมูลอิสระช่วยลดการเสื่อมสภาพของเซลล์ในร่างกาย บำรุงผิวพรรณให้สดใส นอกจากนี้นมแพะยังมีแร่ธาตุต่าง ๆ สูงกว่านมวัว เช่น แคลเซียม ฟอสฟอรัส โปแตสเซียม แมกนีเซียม คลอรีน และแมงกานีส แต่มีโซเดียม เหล็ก กำมะถัน และโมลิปเดนัมน้อยกว่านมวัว นมแพะย่อยได้ง่ายกว่าเนื่องจากมีโปรตีนที่ถูกย่อยได้ง่าย เนื่องจากคุณสมบัติของตะกอนนมที่มีความอ่อนนุ่ม ทำให้เอนไซม์เรนนิน (rennin) สามารถเข้าไปทำงานย่อยโปรตีนได้ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับตะกอนของนมวัวที่มีความแข็งมากกว่า เบต้า-แลคโตกลอบูลิน เป็นโปรตีนอีกตัวหนึ่งที่เป็นสาเหตุของการแพ้นม เนื่องจากเป็นโปรตีนที่ย่อยยาก ถึงแม้ว่าจะเป็นโปรตีนที่มีอยู่ทั้งในนมวัวและนมแพะ แต่ปัญหานี้มักจะพบในกรณีของนมวัวมากกว่านมแพะ นมแพะมีองค์ประกอบของกรดไขมันที่มีความยาวโซ่ปานกลางในปริมาณสูง ไขมันเหล่านี้มีขั้นตอนการดูดซึมและอาศัยเอนไซม์ที่ใช้ในการเปลี่ยนให้เป็นพลังงานน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับกรดไขมันที่มีอยู่ในนมวัว เม็ดไขมันในนมแพะมีขนาดเล็ก ซึ่งเล็กกว่านมวัว 1/2-1/3 เท่า ทำให้ย่อยได้ง่ายกว่าและการเกิดภูมิแพ้น้อยกว่า กรดไขมันในนมแพะสามารถถูกดูดซึมให้หมดได้ภายในเวลา 20 นาที เปรียบเทียบกับนมวัวที่ใช้เวลานานกว่า 2 ชั่วโมง หรือบางครั้งนานเป็นหลาย ๆ ชั่วโมง (สุภานี ด่านวิริยะกุล, 2548 : 17) และยังมีคุณสมบัติใกล้เคียงนมแม่ (ตารางที่ 1.2 และตารางที่ 1.3) ร่างกายสามารถดูดซับไปใช้ได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งมีสารต่อต้าน (Antibody) อยู่มาก เหมาะแก่คนชรา ผู้ป่วยและเด็กที่แพ้นมโคและแพทย์ยังแนะนำผู้ป่วยที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบย่อยอาหารให้หันมาดื่มนมแพะและใช้เลี้ยงทารกหลังจากหย่านม นอกจากนี้ยังมีการนำนมแพะมาทำเป็นเครื่องสำอางหรือสบู่ ทำให้ผิวหนังชุ่มชื่นไม่แห้งหรือหยาบกระด้าง เพราะเป็นที่ทราบดีว่า โมเลกุลในน้ำนมแพะเล็กมาก สามารถซึมซับเข้าผิวได้รวดเร็ว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1.1 : ปริมาณโปรตีนและพลังงานของเนื้อสัตว์ชนิดต่าง ๆ เปรียบเทียบกับเนื้อแพะ

ชนิดของผลผลิต	โปรตีนที่ย่อยได้ (ร้อยละ)	พลังงาน (เมกะแคลอรี/ก.ก.)
เนื้อแพะ	18.34	2.341
เนื้อแกะ	14.45	3.720
เนื้อโค - พันธุ์เนื้อ	17.90	2.918
- พันธุ์นม	15.50	3.601
เนื้อกระบือปลัก	17.20	3.074
เนื้อสุกร	13.76	4.369
เนื้อไก่	21.00	2.194
เนื้อม้า	18.40	2.716

ที่มา : ดัดแปลงจาก McDowell and Bove (1977)

ตารางที่ 1.2 : คุณค่าทางอาหาร ของนมแพะเปรียบเทียบกับ นมวัว และนมคน

สารอาหาร	นมแพะ	นมวัว	นมคน
โปรตีน	3.52	3.48	1.63
ไขมัน	4.25	3.85	3.75
น้ำตาล	4.27	5.08	6.98
แร่ธาตุ	0.89	0.72	0.21
รวมวัตถุแห้ง	12.90	13.13	12.57
น้ำ	87.10	86.87	87.43

ที่มา : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2533)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1.3 : ข้อมูลโภชนาการของนมแพะในปริมาณ 100 กรัม

สารอาหาร	หน่วย	ปริมาณ
น้ำ	กรัม	87
แป้ง	กรัม	4.45
ไขมัน	กรัม	-
โคเลสเตอรอล	มิลลิกรัม	11
โปรตีน	กรัม	3.56
แร่ธาตุ	มิลลิกรัม	86.87
แคลเซียม		141
ฟอสฟอรัส		111
โซเดียม		50
แมกนีเซียม		14
โปแตสเซียม		204
เหล็ก		0.05
สังกะสี		0.03
วิตามิน	มิลลิกรัม	
วิตามินเอ	ยูนิต	185
โฟลาซิน	เมกะแคลอรี/ก.ก.	1
ไนอาซิน		0.277
กรดแพนโททีนิค		0.310
ไรโบฟลาวิน		0.138
ไทอะมีน		0.048
วิตามินบี 6		0.046
วิตามินบี 12	เมกะแคลอรี/ก.ก.	0.065
วิตามินซี		12.9

ที่มา : วารสารเพื่อนเกษตรและเพื่อนโคบาล (2549)

ปัจจุบันการเลี้ยงแพะนั้นได้รับความนิยมมากขึ้น โดยเฉพาะแพะนมเนื่องจากผู้บริโภคเริ่มให้ความสนใจประโยชน์ของนมแพะจนหันมาดื่มนมแพะมากขึ้น นมแพะกลายเป็นทางเลือกใหม่ของผู้ที่รักสุขภาพ จนทำให้ปริมาณการผลิตไม่เพียงพอ มีเกษตรกรไม่น้อยหันมาเลี้ยงแพะนม ซึ่งเป็นอาชีพใหม่ที่น่าสนใจ เพราะนอกจากใช้บริโภคแล้ว ยังนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้มากมาย เพียงแต่ภาครัฐจะต้องเข้ามาส่งเสริมอย่างจริงจัง ให้ความรู้การจัดการรวมถึงการเข้มงวดในการผลิต เพราะการบริโภคนมแพะอย่างปลอดภัยต้องดื่มนมที่ผ่านกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพและได้รับการรับรองจากสำนักคณะกรรมการอาหารและยา ที่กำหนดให้นมแพะต้องผ่านการฆ่าเชื้อตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่265) พ.ศ. 2545

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาความต้องการบริโภคน้ำนมและผลิตภัณฑ์นมในประเทศไทย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นน้ำนมวัว โดยมีปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องโดยตลอด ในขณะที่ความสามารถในการผลิตน้ำนมดิบภายในประเทศยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการ เป็นผลให้ต้องนำเข้าผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากมีปริมาณการนำเข้าเพิ่มมากขึ้นทุกปี (รูปที่ 1.1) ทำให้ต้องสูญเสียเงินตราต่างประเทศเพื่อการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมปีละหลายพันล้านบาท ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการนำเข้าสินค้าสำคัญของไทยปี 2545-2549 (มกราคม – เมษายน) โดยเฉพาะในปี 2549 มีการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมมูลค่า 3,701.0 ล้านบาท (ตารางผนวกที่ 1) ด้วยเหตุนี้ ในปัจจุบันรัฐบาลไทยจึงมีโครงการและนโยบายต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและผลิตภัณฑ์นมมากมาย อาทิเช่น โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมและการตลาดน้ำนมดิบ (ปี 2531-2534) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมดิบ (ปี 2537-2539) โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตร เพื่อปรับเปลี่ยนอาชีพเกษตรกรจากการปลูกพืชมาเลี้ยงโคนม (ปี 2537 – 2539) เป็นต้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2540) อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะเฉพาะตัวของการเลี้ยงโค ส่งผลให้ผู้เลี้ยงโคนมมักประสบกับปัญหาอุปสรรคค่อนข้างมาก อาทิเช่น การมีต้นทุนในการเลี้ยงสูง เพื่อเป็นค่าโรงเรือน ค่าพันธุ์โค ค่าอาหาร ค่าเตรียมดินและปลูกหญ้า ค่าใช้จ่ายหมุนเวียนอื่น ๆ เป็นต้น การใช้พื้นที่ในการเลี้ยงมาก และต้องใช้คนเลี้ยงที่มีความรู้ความสามารถสูงกว่าคนงานเกษตรแขนงอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้มีค่าแรงอยู่ในระดับชำนาญการอันเป็นจำนวนค่าจ้างที่สูงพอสมควรสำหรับผู้ลงทุน (วิโรจน์ เรือนแป้น, 2547)

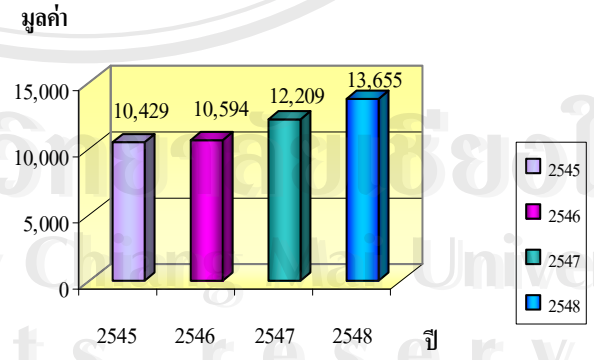

รูปที่ 1.1 : การนำเข้านมและผลิตภัณฑ์นมของไทย

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ (2549)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

จากปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงโคนมดังกล่าว ทำให้การเลี้ยงแพะเพื่อผลิตน้ำนมดิบสำหรับการบริโภค น่าจะเป็นทางออกที่ดีเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคภายในประเทศได้ ขณะเดียวกันแพะเป็นสัตว์เลี้ยงที่สมควรส่งเสริมให้มีการเลี้ยงเช่นเดียวกับสัตว์ชนิดอื่น ในปัจจุบันพบว่ามีโครงการในพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงส่งเสริมให้มีการเลี้ยงแพะนมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้แก่ โครงการฟาร์มตัวอย่าง หรือโครงการธนาคารอาหารชุมชน (Food Bank) เนื่องจากทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของโภชนาการต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

นอกจากเนื้อและนมแพะที่มีประโยชน์แล้ว ยังสามารถนำเส้นใยจากขนแพะ ซึ่งเป็นเส้นใยที่มีคุณภาพสูงเป็นที่ต้องการของโรงงาน และมีราคาแพงกว่าขนแกะถึง 20 เท่า ขนหยาบใช้ทำกระเป๋า เสื่อ พรม เชือก โดยเฉพาะเส้นใยที่เรียกว่า โมแฮร์ ที่ได้จากแพะพันธุ์แองโกรา (Angora) ซึ่งมีราคาสูงใช้ทำเครื่องนุ่มห่ม ขนละเอียดอ่อนที่เรียกแคชเมียร์ (Cashmere) หรือแพชมิน่า (Pashmina) ที่ได้จากแพะพันธุ์แคชเมียร์ (Cashmere) ซึ่งมีราคาสูงเช่นกัน ใช้ทำเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้าราคาแพง และหนังแพะสามารถนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องหนังคุณภาพดีมาก โดยเฉพาะหนังจากลูกแพะ

สำหรับตลาดแพะในประเทศไทย แพะเนื้อนับว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เพราะมีตลาดในกลุ่มของชาวไทยมุสลิม ชาวจีน และชาวไทยที่นิยมบริโภคเนื้อแพะและมีแนวโน้มในการเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งปัจจุบันยังต้องอาศัยแพะนำเข้า การนำเข้าส่วนใหญ่จะเป็นการนำเข้าพันธุ์แพะเพื่อใช้ในการปรับปรุงแพะพันธุ์พื้นเมืองและขยายพันธุ์ ส่วนด้านการส่งออกยังมีไม่มากนัก (ตารางที่ 1.4) เนื่องจากผลผลิตส่วนใหญ่ ใช้บริโภคภายในประเทศเป็นสำคัญ ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการและหากต้องการให้แพะเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญจะต้องพัฒนาการผลิตแพะ รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์จากแพะให้มีความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากกว่าที่เป็นอยู่จึงจะสามารถรองรับตลาดต่างประเทศได้

การเลี้ยงแพะในประเทศไทยมีการเลี้ยงกระจายอยู่ทั่วไปในทุกภาคของประเทศ โดยทางภาคใต้จะมีการเลี้ยงมากที่สุดในชุมชนชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะในแถบ 5 จังหวัดชายแดนที่ติดกับประเทศมาเลเซีย ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูล และสงขลา โดยการเลี้ยงแพะจะมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามประเพณีของชาวมุสลิม การบริโภคภายในครัวเรือน และส่งจำหน่ายไปยังต่างประเทศ เช่น ประเทศมาเลเซีย อินโดนิเซีย ฟิลิปปินส์ และประเทศในแถบตะวันออกกลาง เป็นต้น สำหรับในภาคอื่น ๆ ของประเทศที่มีการเลี้ยงแพะรองลงมา คือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ (ตารางที่ 1.5) แต่เป็นปริมาณการเลี้ยงที่น้อยมากเมื่อเทียบกับการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจชนิดอื่น เช่น ไก่ สุกร โค

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 1.4 : การนำเข้า-ส่งออกแพะและผลิตภัณฑ์จากแพะ ปี พ.ศ. 2548

รายการ	หน่วย	นำเข้า		ส่งออก	
		ปริมาณ	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ	มูลค่า (บาท)
1.แพะมีชีวิต	ตัว	8,251	34,430,176	1,347	2,693,600
-แพะพ่อแม่พันธุ์	ตัว	-	-	-	-
-แพะ	ตัว	8,251	34,430,176	1,347	2,693,600
2.เนื้อแพะ	ก.ก.	2,485	410,002	-	-
-เนื้อแพะแช่แข็ง	ก.ก.	2,485	410,002	-	-
-เนื้อแพะแช่เย็น	ก.ก.	-	-	-	-
-อื่นๆ	ก.ก.	-	-	-	-
3. ผลิตภัณฑ์จากเนื้อ					
4.ผลิตภัณฑ์อื่นๆ	ก.ก.	5,169	8,243,527	170	564,358
-หนังแพะ	ก.ก.	950	390,913	-	-
-เครื่องใน	ก.ก.	-	-	-	-
-ขนแพะ	ก.ก.	4,219	7,852,614	170	564,358
รวม			43,083,705		3,257,958

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2548)

ปัจจุบันอาชีพการเลี้ยงแพะเริ่มได้รับความสนใจจากเกษตรกร จึงมีการขยายการเลี้ยงแพะของเกษตรกรซึ่งเลี้ยงอยู่เดิมและมีเกษตรกรรายใหม่เข้ามาเลี้ยงแพะเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากจำนวนแพะทั้งประเทศที่เพิ่มมากขึ้น จากจำนวนแพะ 125,262 ตัว ในปี 2540 เพิ่มเป็น 191,343 ตัว ในปี 2544 เพิ่มขึ้นร้อยละ 52.75 (กรมปศุสัตว์, 2540, 2544) พบว่าการขยายตัวของการเลี้ยงแพะมีมากที่สุดในช่วงปี 2543 ถึงปี 2544 จากจำนวน 144,227 ตัว เป็น 191,343 ตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 33.67 มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณแพะเพิ่มขึ้นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 474.0, 100.2, 37.1 และ 8.6 ตามลำดับ ใน 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีสัดส่วนการเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด ทั้งที่ในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีปริมาณแพะมากที่สุดของประเทศ ถึงร้อยละ 45 ของแพะทั้งประเทศ (กรมปศุสัตว์, 2544) จากข้อมูลแสดงจำนวนแพะที่เกษตรกรเลี้ยงในแต่ละจังหวัดพบว่าในพื้นที่ 37 จังหวัด โดยจังหวัดในภาคกลางและภาคเหนือมีฟาร์มขนาดกลางเลี้ยงแพะระหว่าง 50-100 ตัวถึงฟาร์มขนาดใหญ่เลี้ยงแพะมากกว่า 100 ตัวเป็นส่วนใหญ่ ส่วนจังหวัดที่มีฟาร์มเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อยเลี้ยงน้อยกว่า 20 ตัวถึงฟาร์มขนาดเล็กเลี้ยงระหว่าง 20-50 ตัว อยู่ในภาคใต้เป็นส่วนมาก ปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่กระตุ้นให้เกษตรกรหันมาสนใจ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ต่ออาชีพการเลี้ยงแพะเพิ่มมากขึ้น คือราคาแพะมีชีวิตที่สูงถึง กิโลกรัมละ 100 - 120 บาทในพื้นที่ภาคใต้ และ 70-100 บาทในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบกับการที่ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดีในปัจจุบัน การประกอบอาชีพภาคการเกษตรอื่นๆ ไม่ค่อยประสบผลสำเร็จมีปัญหาทั้งเรื่องราคาและการตลาดด้วย (สุรศักดิ์ คชภักดี, 2548)

ตารางที่ 1.5 : สถิติแพะในประเทศไทยแสดงเป็นรายภาค ปี 2538-2548

พ.ศ.	ภาคกลาง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคเหนือ	ภาคใต้	รวมทั้งประเทศ
2538	11,560	2,321	11,664	106,855	132,400
2539	9,659	1,582	10,892	75,671	97,804
2540	10,099	1,688	7,217	106,258	125,262
2541	15,314	1,537	10,607	103,446	130,904
2542	16,070	1,573	13,588	101,614	132,845
2543	19,000	2,635	17,419	105,173	144,227
2544	38,032	14,898	24,134	114,279	191,343
2545	37,356	4,573	29,579	106,436	177,944
2546	52,967	5,021	43,410	112,519	213,917
2547	62,950	12,354	39,729	135,043	250,076
2548	109,681	13,974	55,310	159,390	338,355

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2549)

แต่อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงแพะในประเทศไทยยังมีน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการในการบริโภคเนื้อและนมแพะที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียมีอยู่สูงมากตลอดทั้งปี ซึ่งคาดว่าความต้องการนี้จะยังคงอยู่ต่อไปอีกนานหลายปี จนกว่ารัฐบาลมาเลเซียจะสามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเนื้อแพะภายในประเทศได้ อิทธิพลของพ่อค้าจากประเทศมาเลเซียนี้ สังเกตเห็นได้จาก ราคาแพะและความยากง่ายในการหาซื้อแพะในแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั่นคือ แห่งใดก็ตามที่อยู่ใกล้กับประเทศมาเลเซีย แพะก็จะมีราคาค่อนข้างแพง และหาซื้อยาก และในทางตรงกันข้าม แพะที่อยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลจากประเทศมาเลเซียออกไปก็จะมีราคาถูกลง และหาซื้อได้ง่ายขึ้น

ปัจจุบันความนิยมในการเลี้ยงแพะในเขตภาคเหนือตอนบนได้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากสถิติของกรมปศุสัตว์ในปี 2548 พบเกษตรกรที่เลี้ยงแพะในเขตภาคเหนือตอนบนมีการเลี้ยง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

แพะกันมากบริเวณจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน โดยการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดกลางที่มีจำนวนแพะ 50-100 ตัวถึงฟาร์มขนาดใหญ่ที่มีการเลี้ยงแพะจำนวน 100 ตัวขึ้นไป ตลาดส่วนใหญ่เป็นตลาดชุมชนชาวมุสลิม ชาวจีน ร้านอาหาร โรงแรมและภัตตาคาร รวมไปถึงเกษตรกรที่สนใจในการเลี้ยงแพะ รายละเอียดจำนวนแพะที่เลี้ยงในเขตภาคเหนือตอนบน ปี 2548 แสดงดังตารางที่ 1.6

ตารางที่ 1.6 : แสดงจำนวนแพะที่เลี้ยงในเขตภาคเหนือตอนบน ปี พ.ศ. 2548

จังหวัด	จำนวนเกษตรกร (ครัวเรือน)	จำนวนแพะ (ตัว)
เชียงราย	252	3,334
เชียงใหม่	29	1,720
น่าน	152	1,225
พะเยา	12	261
แพร่	23	293
แม่ฮ่องสอน	185	1,677
ลำปาง	24	857
ลำพูน	14	553
รวม	691	9,920

ที่มา : กรมปศุสัตว์ (2549)

จากประโยชน์ของแพะและความสะดวกในการเลี้ยงแพะที่กล่าวข้างต้น แพะจึงนับว่าเป็นสัตว์เศรษฐกิจตัวใหม่ที่สมควรจะได้รับการส่งเสริมทั้งเพื่อลดปริมาณการนำเข้าน้ำนมดิบ การนำเข้าแพะพันธุ์ดีจากต่างประเทศ และการส่งเสริมอาชีพแก่เกษตรกรเพื่อเป็นช่องทางไปสู่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SME) ตามนโยบายของรัฐบาลในปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่าพื้นที่ที่มีการเลี้ยงแพะส่วนใหญ่จะอยู่ในแถบภาคใต้ พื้นที่ที่เลี้ยงแพะในแถบภาคเหนือตอนบนยังมีจำนวนน้อยอยู่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มั่นใจในผลตอบแทนที่ได้จากการเลี้ยงแพะ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงความสามารถในการทำกำไรของการทำฟาร์มเลี้ยงแพะขนาดใหญ่ในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทน ความเป็นไปได้ในการลงทุน กรรมวิธีการผลิต การจำหน่าย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต การตลาด เพื่อวัดผลการดำเนินการและหาลู่ทางในการเพิ่มผลตอบแทนและลดต้นทุนการผลิต อันจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนที่คำนวณขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาครัฐบาล ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการเลี้ยงแพะให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ โดยอาศัยเทคนิคการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินและทางเศรษฐศาสตร์ในการลงทุนทำฟาร์มเลี้ยงแพะขนาดใหญ่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

2) เพื่อวิเคราะห์ความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ โดยพิจารณาผลกระทบของโครงการเมื่อต้นทุนและผลตอบแทนของโครงการเปลี่ยนแปลงไป

3) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจลงทุนของผู้ที่สนใจในโครงการนี้

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทำให้ทราบแนวทางพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนทำฟาร์มเลี้ยงแพะขนาดใหญ่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

2) ทำให้ทราบสภาวะของโครงการภายใต้ความผันแปร อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านต้นทุนและผลตอบแทน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงกิจการให้เกิดประสิทธิภาพและเหมาะสมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

3) เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและผู้ประกอบการที่ทำฟาร์มอยู่แล้ว หรือผู้ที่ให้ความสนใจได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาความเป็นไปได้ของการทำฟาร์มเลี้ยงแพะขนาดใหญ่ในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขต โดยทำการศึกษาจากฟาร์มเลี้ยงแพะขนาดใหญ่ที่มีแพะรวมกันตั้งแต่ 100 ตัวขึ้นไป ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน จำนวน 8 ฟาร์ม โดยการสุ่มแบบเจาะจง (purposive sampling) คัดเลือกจากจังหวัดที่มีประชากรแพะจำนวนมาก ได้แก่ เชียงราย เชียงใหม่ และลำปาง ประกอบกับศึกษาข้อมูลจากเอกสาร รายงานทางวิชาการต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved